

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Донецького обласного
еколого-натуралістичного
центру
від 31.08.2026 № 71

ПОЛОЖЕННЯ
про використання технологій штучного інтелекту
в освітньому процесі Донецького обласного
еколого-натуралістичного центру

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Це Положення визначає мету, принципи, порядок і межі використання технологій штучного інтелекту (далі — ШІ) учасниками освітнього процесу Донецького обласного еколого-натуралістичного центру (далі — ДООЕНЦ, Центр) — педагогічними працівниками, здобувачами освіти та їхніми батьками (законними представниками). Положення розроблено з метою забезпечення відповідального, безпечного та педагогічно виваженого застосування ШІ-інструментів в освітній, методичній та управлінській діяльності Центру, а також дотримання вимог академічної доброчесності відповідно до Закону України «Про академічну доброчесність» (ВВР, 2026, № 13, ст. 35).

1.2. Це Положення розроблено відповідно до:

Конституції України;

Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII;

Закону України «Про позашкільну освіту» від 22.06.2000 № 1841-III;

Закону України «Про академічну доброчесність» (ВВР, 2026, № 13, ст. 35);

Закону України «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 № 2297-VI;

Закону України «Про авторське право і суміжні права» від 01.12.2022 № 2811-IX;

Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» від 05.10.2017 № 2163-VIII;

Наказу МОН України «Про затвердження Концепції розвитку цифрової освіти до 2027 рік» від 25.04.2024 № 522;

Регламенту ЄС про штучний інтелект (EU AI Act, 2024) — у частині кращих практик, що відповідають стратегічному курсу України на євроінтеграцію;

Статуту ДООЕНЦ;

Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу ДООЕНЦ;

Положення про захист персональних даних у ДООЕНЦ;

Концепції розвитку цифрової освіти в Україні та інших стратегічних документів у сфері цифровізації освіти.

1.3. Дія цього Положення поширюється на всі структурні підрозділи ДОЕНЦ, усіх педагогічних і методичних працівників, здобувачів освіти та інших учасників освітнього процесу незалежно від форми його організації (очна, дистанційна, змішана).

1.4. Використання технологій ШІ в ДОЕНЦ ґрунтується на принципі допоміжного, а не заміщувального характеру: технології ШІ розглядаються як інструмент підтримки педагогічної та навчальної діяльності, що доповнює, а не підміняє професійне судження педагога, самостійну роботу здобувача освіти та живу взаємодію учасників освітнього процесу.

2. ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Штучний інтелект (ШІ) — сукупність комп'ютерних систем, алгоритмів та програмних застосунків, здатних виконувати завдання, що потребують людиноподібного інтелекту: генерування тексту, зображень, перекладу, аналізу даних, розпізнавання образів, надання рекомендацій тощо (ChatGPT, Gemini, Copilot, Claude, Midjourney, DALL-E, Canva AI та інші).

Генеративний ШІ — клас систем ШІ, здатних самостійно генерувати новий контент (текст, зображення, аудіо, відео, код) на основі запиту користувача (промпту).

ШІ-інструменти — програмні застосунки та онлайн-платформи, що використовують алгоритми ШІ та доступні учасникам освітнього процесу.

Промпт — текстовий запит, який формулює користувач для отримання результату від системи ШІ.

ШІ-згенерований контент — будь-який матеріал (текст, зображення, схема, код тощо), що повністю або значною мірою створений системою ШІ без суттєвого творчого внеску людини.

ШІ-грамотність — розуміння учасниками освітнього процесу основних принципів відповідального використання ШІ, вміння розпізнавати його застосування, усвідомлення можливостей, обмежень та ризиків.

Галюцинація ШІ — неправильні або оманливі результати, що генеруються системами ШІ внаслідок недостатності навчальних даних, упередженості або хибних припущень моделі.

Відповідальне використання ШІ — застосування ШІ-інструментів із дотриманням принципів академічної доброчесності, прозорості, критичної оцінки отриманого контенту, поваги до авторських прав та конфіденційності даних.

Академічна доброчесність — сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження творчої й дослідницької діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та наукових досягнень.

3. МЕТА ТА ПРИНЦИПИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ІІІ

3.1. Мета використання технологій ІІІ в ДОЕНЦ:

- підвищення якості та ефективності освітнього процесу за еколого-натуралістичним напрямом позашкільної освіти;
- розвиток цифрової компетентності та ІІІ-грамотності педагогічних працівників і здобувачів освіти;
- підтримка педагогів у підготовці навчально-методичних матеріалів, розробленні дидактичних завдань, аналізі освітніх даних;
- розширення можливостей для індивідуалізації навчання, зокрема здобувачів освіти з особливими освітніми потребами;
- стимулювання дослідницької, проєктної та творчої діяльності здобувачів освіти з використанням сучасних цифрових інструментів;
- формування у здобувачів освіти навичок критичного мислення, відповідального й етичного ставлення до технологій ІІІ.

3.2. Використання технологій ІІІ в освітньому процесі ДОЕНЦ базується на таких принципах:

людиноцентричність — остаточні педагогічні, виховні та управлінські рішення завжди приймає людина (педагог, методист, керівник Центру); ІІІ не замінює професійного судження педагогічного працівника;

прозорість — використання ІІІ в підготовці навчальних матеріалів, оцінюванні чи інших процесах не приховується від учасників освітнього процесу;

добросовісність — застосування ІІІ не повинно порушувати принципів академічної добросовісності, включно з питаннями авторства та самостійності виконання завдань;

безпека та захист персональних даних — використання систем ІІІ здійснюється з дотриманням вимог законодавства про захист персональних даних із мінімізацією обробки даних дітей;

вікова доцільність — вибір інструментів ІІІ та форм їх застосування узгоджується з віком, психофізичним розвитком і освітніми потребами здобувачів освіти;

критичне мислення — результати роботи систем ІІІ розглядаються як допоміжний матеріал, що потребує перевірки, осмислення та критичної оцінки з боку людини;

рівний доступ — Центр прагне до рівних можливостей для всіх здобувачів освіти щодо використання чи невикористання ІІІ, не допускаючи дискримінації;

педагогічна обґрунтованість — рішення про використання ІІІ в освітньому процесі приймається педагогічним працівником із урахуванням мети, завдань навчальної діяльності та вікових особливостей здобувачів освіти.

4. ВИКОРИСТАННЯ ІІІ ПЕДАГОГІЧНИМИ ПРАЦІВНИКАМИ

4.1. Педагогічні та методичні працівники ДОЕНЦ можуть використовувати технології ІІІ для:

- підготовки конспектів занять, дидактичних і роздаткових матеріалів, тестових завдань, вікторин, сценаріїв виховних заходів;
- розроблення та вдосконалення навчальних програм гуртків, методичних рекомендацій, презентацій;
- генерування ілюстративних матеріалів, схем, інфографіки для унаочнення навчального матеріалу;
- аналізу освітніх результатів здобувачів освіти, підготовки узагальнень і звітів;
- перекладу, редагування та стилістичного опрацювання текстів;
- пошуку й систематизації інформації для підготовки до занять і масових заходів;
- власного професійного розвитку — освоєння нових інструментів, самоосвіти з питань цифрових технологій.

4.2. Педагогічний працівник, який використовує матеріали, створені або суттєво опрацьовані за допомогою ІІІ, зобов'язаний:

- критично перевіряти достовірність, коректність і відповідність згенерованого змісту віковим особливостям здобувачів освіти, навчальній програмі та фактичній точності;
- не використовувати автоматично згенерований контент без опрацювання, редагування та особистої відповідальності за кінцевий результат;
- за потреби зазначати, що матеріал підготовлено з використанням технологій ІІІ (наприклад, у методичних розробках, посібниках, публікаціях на сайті ДООЕНЦ);
- не вводити в системи ІІІ персональні дані здобувачів освіти, їхніх батьків чи колег (прізвища, контактні дані, оцінки, характеристики), а також конфіденційну інформацію Центру.

4.3. Методична рада ДООЕНЦ сприяє підвищенню ІІІ-грамотності педагогічних працівників шляхом організації тренінгів, майстер-класів, ознайомлення з відкритими освітніми ресурсами з питань штучного інтелекту.

5. ВИКОРИСТАННЯ ІІІ ЗДОБУВАЧАМИ ОСВІТИ

5.1. Здобувачі освіти ДООЕНЦ можуть використовувати технології ІІІ в освітньому процесі виключно за погодженням та під керівництвом керівника гуртка, з дотриманням вікових обмежень, установлених правилами відповідних сервісів ІІІ, та за умови поінформованої згоди батьків (законних представників) неповнолітніх здобувачів освіти на використання конкретних цифрових інструментів.

5.2. Допустимі приклади використання ІІІ здобувачами освіти:

- пошук і систематизація інформації для підготовки проєктів, досліджень, доповідей — з обов'язковою подальшою перевіркою фактів;
- генерування ідей, планів, структур творчих і дослідницьких робіт як відправної точки для власної роботи;

- отримання пояснень складних понять «іншими словами», додаткових прикладів для кращого розуміння теми;
- переклад іноземних текстів, перевірка граматики та стилістики власних робіт;
- створення ілюстративних матеріалів для навчальних і творчих проєктів (за умови дотримання вимог академічної доброчесності та авторського права).

5.3. Керівник гуртка на початку роботи з відповідною темою повідомляє здобувачам освіти, чи допускається використання ІІІ під час виконання конкретного завдання і в якому обсязі, а також роз'яснює правила коректного зазначення факту використання ІІІ в роботі (наприклад, у формі примітки «з використанням ІІІ-асистента»).

5.4. Здобувачам освіти не рекомендується використовувати ІІІ для повної підміни власної творчої, дослідницької чи практичної діяльності (зокрема, видавати повністю згенерований ІІІ текст, зображення чи розв'язання за власну самостійну роботу без зазначення джерела) — це є порушенням академічної доброчесності.

6. ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ І КОНФІДЕНЦІЙНІСТЬ

6.1. Обробка персональних даних здобувачів освіти, їхніх батьків (законних представників) та працівників ДООНЦ у зв'язку з використанням технологій ІІІ здійснюється виключно відповідно до вимог Закону України «Про захист персональних даних», з дотриманням принципів законності, мінімізації та цільового використання даних.

6.2. У системи ІІІ забороняється вносити:

- прізвища, імена, по батькові, фотографії та інші ідентифікаційні дані здобувачів освіти без письмової згоди батьків (законних представників);
- оцінки, характеристики, психолого-педагогічні спостереження щодо конкретних здобувачів освіти;
- контактні дані (адреси, номери телефонів, електронні адреси) учасників освітнього процесу;
- будь-яку іншу інформацію з обмеженим доступом, що стосується ДООНЦ, його працівників чи здобувачів освіти.

6.3. У разі використання систем ІІІ, що передбачають обробку персональних даних здобувачів освіти (наприклад, освітніх платформ з елементами ІІІ для персоналізації навчання), адміністрація ДООНЦ завчасно інформує батьків (законних представників) про мету, обсяг і порядок такої обробки та отримує їхню згоду відповідно до законодавства.

6.4. Педагогічні працівники несуть персональну відповідальність за дотримання вимог конфіденційності під час використання цифрових інструментів, зокрема систем ІІІ, у своїй професійній діяльності.

7. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА АВТОРСЬКЕ ПРАВО

7.1. Використання технологій ІІІ учасниками освітнього процесу ДООЕНЦ здійснюється з неухильним дотриманням принципів академічної доброчесності, визначених статтею 42 Закону України «Про освіту».

7.2. Порухенням академічної доброчесності вважається:

- видання повністю або переважно згенерованого ІІІ тексту, зображення, дослідницької роботи чи проєкту за результатом власної самостійної діяльності без відповідного зазначення;
- використання ІІІ для проходження підсумкових чи конкурсних завдань, де самостійність виконання є обов'язковою умовою, без дозволу керівника гуртка;
- подання робіт на конкурси, виставки, конференції різного рівня, які повністю або в значній частині згенеровані ІІІ, без розкриття цього факту організаторам, якщо правила відповідного заходу цього вимагають.

7.3. Під час використання технологій ІІІ учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися вимог Закону України «Про авторське право і суміжні права», зокрема не порушувати майнових і немайнових прав третіх осіб на об'єкти, що можуть бути відтворені або імітовані системами ІІІ (тексти, зображення тощо) і коректно ставитися до питання авторства матеріалів, створених за участю ІІІ.

8. ЗАБОРОНИ ТА ОБМЕЖЕННЯ

У ДООЕНЦ забороняється використання технологій ІІІ для:

- прийняття остаточних рішень, що стосуються прав, свобод чи законних інтересів здобувачів освіти (зарахування, відрахування, підсумкове оцінювання) без участі та відповідального рішення людини;
- автоматизованого профілювання здобувачів освіти, яке може призвести до їх дискримінації за будь-якою ознакою;
- створення або поширення недостовірної, шкідливої, дискримінаційної інформації, а також контенту, що суперечить принципам гуманізму, загальнолюдським і національним цінностям, визначеним освітньою програмою ДООЕНЦ;
- обходу засобів контролю самостійності виконання підсумкових та конкурсних робіт;
- будь-якої діяльності, що суперечить законодавству України про захист дітей, персональних даних, авторське право та академічну доброчесність.

9. МОНІТОРИНГ, КОНТРОЛЬ І ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

9.1. Контроль за дотриманням цього Положення здійснюють заступник директора з навчально-виховної роботи, методична та педагогічна ради ДООЕНЦ у межах своїх повноважень.

9.2. Адміністрація ДОЕНЦ здійснює періодичний моніторинг доцільності й ефективності використання технологій ІІІ в освітньому процесі, зокрема:

- аналізує практики застосування ІІІ педагогічними працівниками та здобувачами освіти;
- оцінює вплив використання ІІІ на якість навчальних результатів та дотримання академічної доброчесності;
- узагальнює результати моніторингу на засіданнях педагогічної та методичної рад і за потреби вносить пропозиції щодо оновлення цього Положення.

9.3. Порухення вимог цього Положення педагогічними працівниками розглядається відповідно до Статуту ДОЕНЦ, Правил внутрішнього трудового розпорядку та законодавства про працю. Порухення академічної доброчесності здобувачами освіти розглядається педагогічною радою з урахуванням віку здобувача освіти та має виховний, а не каральний характер.

10. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

10.1. Це Положення набирає чинності з дня його затвердження наказом директора ДОЕНЦ і діє до внесення змін або визнання його таким, що втратило чинність.

10.2. Зміни та доповнення до цього Положення вносяться за рішенням педагогічної ради ДОЕНЦ у разі зміни законодавства України у сфері освіти, захисту персональних даних, авторського права, оновлення методичних рекомендацій центральних органів виконавчої влади у сфері освіти щодо використання технологій штучного інтелекту, а також за результатами моніторингу практики застосування цього Положення.

10.3. Усі учасники освітнього процесу ДОЕНЦ ознайомлюються з цим Положенням під підпис (педагогічні працівники) або через інформування на батьківських зборах і сайті закладу (батьки та здобувачі освіти).